

Dilemma's & Breinbrekers Traumasensitief onderwijs

Eleonoor van Gerven

Dilemma 1

“

Als (hoog)begaafde kinderen een schooltrauma ontwikkelen, dan ligt de oorsprong van dit trauma altijd in de kindkenmerken en niet in de school- en omgevingskenmerken.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Three Why's Key*

Start teamopdracht

Lees de stelling hardop voor aan je collega's en leg uit dat het doel is om te onderzoeken waarom (hoog)begaafde kinderen stress of trauma ervaren en welke factoren invloed hebben.

Individueel nadenken

- Bedenk een concreet voorbeeld van een leerling uit jouw groep die stress of schoolfrustratie ervaart.
- Noteer kort: "Wat zie ik bij dit kind? Welke eigenschappen lijken belangrijk?"

Three Why's

- Vorm kleine groepjes (2-3 personen).
- Beantwoord de vragen stap voor stap voor het voorbeeldkind:
  - Waarom ervaart dit kind stress of trauma?
  - Waarom beïnvloeden deze eigenschappen het leren of gedrag?
  - Waarom leidt dit tot moeilijke ervaringen op school?
- Bespreek daarna met elkaar: "Welke school- of groepsfactoren maken het gemakkelijker of moeilijker voor dit kind?"

Groepsdiscussie en conclusies

- Plak alle antwoorden op een bord of een vel papier.
- Bespreek met het hele team:
  - Welke kindkenmerken dragen bij aan stress of frustratie?
  - Welke klas- of schoolfactoren versterken of verminderen dit effect?
  - Hoe verandert dit onze kijk op de stelling?

Actieplanning

- Brainstorm over concrete, haalbare acties voor de klas.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Deze opdracht laat jullie zien dat stress en frustratie bij (hoog)begaafde leerlingen niet alleen in het kind zitten, maar ook beïnvloed worden door de school- en klaspraktijk. Door gezamenlijk de oorzaken en gevolgen te onderzoeken, ontdekken jullie blinde vlekken in het handelen en ontwikkelen jullie acties die écht verschil maken. Zo zorgen jullie er samen voor dat leerlingen cognitief én sociaal-emotioneel optimaal kunnen floreren.

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Brick Wall Key*

Vorbereiding teamopdracht

Zorg dat de stelling op elke tafel klaarligt.

Individueel nadenken

- Noteer obstakels of 'brick walls' die leerlingen in jouw klas of school ervaren. Denk aan zowel fysieke, organisatorische als sociaal-emotionele barrières.
- Noteer ook je eigen aannames: hoe beïnvloeden deze je waarneming van de oorzaak van stress of trauma?

Groepsoverzicht

- Deel de obstakels in kleine groepen en sorteer ze op:
  - obstakels die voortkomen uit het kind;
  - obstakels die voortkomen uit de school of omgeving.
- Bespreek welke barrières het meest impact hebben en vaak over het hoofd worden gezien.

Actieplanning

- Brainstorm over manieren om de belangrijkste barrières weg te nemen of te verminderen.
- Formuleer 2 tot 3 concrete acties die direct in de klas of schoolpraktijk kunnen worden toegepast.

Reflectie en afronding

- Bespreek met het team: "Wat hebben we geleerd over onze aannames dat de oorsprong van een trauma altijd in het kind ligt?"
- Noteer één inzicht dat je als team mee wilt nemen in de dagelijkse praktijk.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

(Hoog)begaafde leerlingen breken niet vanzelf; vaak stuiten ze op 'brick walls' in de school-omgeving die we zelf niet opmerken. Door deze barrières in kaart te brengen en ieders eigen aannames te onderzoeken, ontdekken jullie hoe je samen de leerervaring van leerlingen echt veiliger en stimulerender kunt maken. Deze opdracht daagt jullie uit actie te ondernemen, zodat leerlingen kunnen floreren in plaats van overprikkeld of gefrustreerd te raken.

Dilemma 2

“

Onderwijs dat alleen focust op cognitieve uitdaging zonder oog voor stress en veerkracht, is voor (hoog)begaafde leerlingen niet stimulerend, maar schadelijk; slimme kinderen breken eerder onder onzichtbare druk dan dat ze floreren.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Perspectives Key*

Vorbereiding teamopdracht

Zorg dat de stelling op elke tafel klaarligt.

Ieder groepje een eigen perspectief

- Er zijn verschillende perspectieven (leraar, leerling, ouder, schoolleiding en externe expert).
- Ieder teamlid kiest een perspectief (of krijgt er één toegewezen).
- Ieder groepje met hetzelfde perspectief noteert voor dat perspectief:
  - Wat zou dit perspectief zeggen over de stelling?
  - Welke zorgen of observaties heeft dit perspectief over (hoog)begaafde leerlingen?
  - Welke oplossingen of acties zou dit perspectief voorstellen?

Groepsdiscussie per perspectief

- Elk perspectief wordt gepresenteerd door één teamlid.
- Teamleden noteren overeenkomsten, tegenstrijdigheden en nieuwe inzichten.
- Bespreek nu de vraag: “Wat zien we vanuit dit perspectief wat we eerder over het hoofd zagen?”

Integratie en actie

- Combineer de inzichten tot één overzicht van risico's, uitdagingen en kansen.
- Brainstorm over concrete acties om cognitieve uitdaging te combineren met emotionele ondersteuning voor (hoog)begaafde leerlingen.

Reflectie en commitment

- Vraag elk teamlid: “Welke actie kun jij deze week direct toepassen in jouw lessen of begeleiding?”
- Noteer dit op een gezamenlijke lijst.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Deze opdracht confronteert jullie met de vaak over het hoofd geziene realiteit van (hoog)begaafde leerlingen: hoe stress en tegenslag hun motivatie, veerkracht en leerplezier beïnvloeden. Door de stelling vanuit meerdere perspectieven te onderzoeken, worden blinde vlekken in jullie handelen zichtbaar en kunnen jullie abstracte theorieën over traumasensitief onderwijs omzetten in concrete, werkbare acties.

Deze exercitie daagt jullie team uit kritisch te reflecteren op de eigen overtuigingen, rol en keuzes, en stimuleert samenwerking om effectief zowel cognitieve uitdaging als emotionele ondersteuning te bieden. Zo creëren jullie niet alleen bewustwording, maar zetten jullie direct stappen om leerlingen te laten floreren op zowel sociaal-emotioneel als cognitief vlak.

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Consequences Key*

Vorbereiding teamopdracht

Zorg dat de stelling op elke tafel klaarligt.

Overleg in groepjes

Maak kleine groepjes (2-3 personen) en vraag ieder groepje om te noteren:

- Welke directe gevolgen kan dit type onderwijs hebben voor (hoog)begaafde leerlingen? (bijv. frustratie, uitval, faalangst)
- Welke langetermijnevolgen zijn mogelijk? (bijv. verminderde motivatie, sociaal-emotionele problemen, depressie)
- Hoe kan dit het team, de school en de omgeving beïnvloeden?

Groepsoverzicht

- Verzamel alle antwoorden en sorteer ze op korte- versus langetermijnevolgen.
- Maak nieuwe groepen. Bespreek welke gevolgen het meest urgent of zorgelijk zijn.

Analyse van eigen handelen

- Vraag het team om in tweetallen te reflecteren op hun huidige praktijk:
  - Welke acties of gewoonten binnen onze school kunnen deze negatieve gevolgen versterken?
  - Welke bestaande praktijken helpen deze risico's te beperken?

Actieplanning

- Brainstorm over concrete maatregelen om negatieve gevolgen te voorkomen of te beperken, bijvoorbeeld:
  - systematische check-ins met leerlingen om stress te monitoren;
  - professionele training in veerkrachtondersteuning;
  - aanpassing van leeruitdagingen aan emotionele draagkracht.
- Formuleer 2 tot 3 acties die direct toepasbaar zijn in de lespraktijk of begeleiding.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Deze opdracht daagt jullie team uit om de vaak over het hoofd geziene gevolgen van een puur cognitieve focus op (hoog)begaafde leerlingen onder ogen te zien. Welke stress, frustratie of faalangst veroorzaken jullie onbewust, en hoe beïnvloedt dat de motivatie en veerkracht van leerlingen op de lange termijn? Door hierover samen te reflecteren, wordt zichtbaar hoe jullie keuzes als leraren en schoolbeleid direct impact hebben, en ontstaan concrete acties om deze risico's te voorkomen. Het is een kans om niet alleen kennis te vertalen naar de praktijk, maar ook echt het verschil te maken voor leerlingen die anders kunnen uitvallen.